

Nr 409.

Av herrar **Annér** och **Holmbäck**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen, m. m.*

Den utveckling, som statsverksamheten numera erhållit, och den riktning, de politiska förhållandena tagit, gör det nödvändigt dels att riksdagen är samlad längre tid än förut och dels att den skall kunna med kort varsel sammanträda för överläggningar och beslut vid vilken tidpunkt på året det än är. Ur sistnämnda synpunkt ha också de sakkunniga, vilka utarbetat 1947 års betänkande angående riksdagens arbetsformer och därmed sammanhängande spörsmål, föreslagit att en tidigare riksdag skall avslutas dagen innan en senare riksdag börjar och att alltså riksdagen under de tidsperioder, då den icke sammanträder, skall så som fallet varit under senare år vara förpuppade. Då riksdagen därigenom blir i stånd att sammanträda när som helst och mycket snabbt är de sakkunnigas förslag i detta hänseende fördelaktigt.

I propositionen nr 244 har justitieministern emellertid icke följt de sakkunniga. Hans viktigaste skäl synes vara, att de sakkunnigas förslag utgår från förändrade valperioder. Perioderna skulle räckta från den 10 januari året efter valet till den 9 januari fyra år därefter. Detta har justitieministern icke ansett lika redigt som att låta valperioderna följa kalenderåret (propositionen s. 42). Däri har han otvivelaktigt rätt. Det förslag han själv framlägger måste emellertid framkalla invändningar.

Justitieministerns förslag utgår från att man skall kunna avsluta en riksdag eventuellt redan före den 1 juni. Om då senare på året ett riksdags-sammanträde måste hållas för behandlingen av ett ärende som ej tål uppskov, måste en urtima riksdag sammankallas. Denna riksdag måste välja presidium, den måste högtidligen öppnas, anställa tjänstemän, välja utskott o. s. v. Detta gör emellertid, att man torde kunna utgå från att för framtiden beslut aldrig kommer att fattas att riksdagen skall avslutas före årsskiftet, och att riksdagen i stället kommer att förpuppas för de perioder, då sammanträde ej är nödvändigt. Den kungliga propositionen räknar ju också tvärt om med att höstsession av den riksdag, som sammanträtt på våren, blir en permanent företeelse. Urtima riksdag blir därför en institution, som endast kommer att kunna få användning för den händelse ett riksdagssammanträde skulle anses vara oundgängligen nödvändigt mellan den 1 och den 9 januari. Att behålla den formen urtima riksdag i grundlagarna

för endast detta fall, som endast torde kunna inträffa vid en synnerligen allvarlig politisk situation, synes emellertid icke vara riktigt. I stället synes man böra såtillvida bygga på de sakkunnigas förslag att man icke längre i grundlagarna behåller termerna lagtima och urtima riksdag och låter varje riksdag vara formellt samlad praktiskt taget ett år med förpuppningsperioder, men å andra sidan i överensstämmelse med justitieministern ansluter riksdagsperioderna till årsindelningen.

Detta torde kunna ske genom en lagstiftning efter följande linjer.

Riksdagen sammanträder varje år den 10 januari eller om denna dag skulle vara söndag den 11 januari. Om Konungen så finner nödigt, sammankallas emellertid riksdagen till tidigare dag i januari. Om riksdagen sammanträder den 10 eller den 11 januari, öppnas riksdagen enligt de nu gällande, i 34 § riksdagsordningen förefintliga reglerna. Om riksdagen sammanträder å tidigare dag å året, öppnas den enligt de regler, som nu givas i 34 § riksdagsordningen för öppnandet av urtima riksdag. Statsverkspropositionen kan därefter överlämnas den 12 eller den 13 januari på samma sätt som alla andra propositioner. Riksdagen fortgår sedermera på samma sätt som nu, förpuppas för de tider av året, då sammanträden ej behövas, och avslutas vid årsskiftet.

Även i ett annat hänseende torde invändningar kunna göras mot Kungl. Maj:ts förslag.

Propositionen föreskriver som obligatoriskt, att riksdagen skall taga ferier från den 1 juni eller senast från den 15 juni till den 15 oktober, där ej den kan avslutas redan före den 15 juni. Det kan sättas i tvivel, om det är lämpligt att så hårt låsa fast riksdagens arbetstider. Det väsentliga är givetvis icke att riksdagen får ferier å viss dag utan att det föreliggande arbetet blir väl utfört, alltså att propositioner och motioner bli grundligt genomgångna och debatterade. Detta kanske icke alla gånger blir möjligt, om riksdagen enligt grundlagen skall taga ferier på viss på förhand bestämd dag. Det kan då lätt bli samma jäkt dagarna före feriernas början som det är nu dagarna innan riksdagen förpuppas. Det riktiga torde därför vara, att riksdagsordningen nöjer sig med att stadga, att riksdagen äger att, där ej riksdagsarbetet är avslutat i maj eller juni månad, taga ferier till dag, som riksdagen själv (eller eventuellt talmanskonferensen) bestämmer. Någon risk, att kamrarna skola draga ut på arbetet längre under sommaren än som är nödvändigt, torde icke finnas; jordbrukarnas önskingar att riksdagsarbetet skall slutas tidigt på våren och det allmänna missnöjet med riksdagsarbete under juli med dess dåliga möjligheter för intellektuellt arbete torde vara en god garanti härför. Däremot skulle en förlängning i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag av riksdagsarbetet med någon vecka kunna bidra till att man skulle något år kunna undvika höst-session.

Det bör här betonas, att vid varje diskussion av hithörande frågor två synpunkter böra beaktas. Den ena är, att enligt propositionen riksdagsarbetets ledning blir bättre organiserad än nu. Propositionens förslag i detta hänseende är ett av dess viktigaste, och skulle under propositionens behandling i riksdagen ytterligare organisatorisk förstärkning av ledningen av riksdagsarbetet kunna föreslås och beslutas, skulle åtskilligt kunna vinnas. Det andra är, att enligt propositionen Kungl. Maj:t icke kommer att kunna utöva samma inflytande på riksdagsarbetet som nu. Nu måste alla propositioner behandlas innan riksdagen förpuppas, och det är därför Kungl. Maj:t som genom sina propositioner förlänger riksdagen. I framtiden äger riksdagen möjlighet att till höstsessionen uppskjuta behandlingen av propositioner, som lämnats sent under vårsessionen. Båda dessa omständigheter göra det mindre nödvändigt att föreskriva i grundlagarna, att riksdagen skall taga ferier å viss dag under våren, vilket innebär att riksdagen i viss mån ställes under ett förmynderskap.

Om ovan angivna synpunkter vinna det särskilda utskottets gillande, torde detta böra utarbeta lagtext. Några svårigheter därför torde icke finnas.

Med stöd av vad ovan angivits hemställa vi alltså,

att riksdagen ville vidtaga ändringar i de av Kungl. Maj:t genom propositionen nr 244 gjorda förslagen enligt de linjer, som angivits i det föregående.

Stockholm den 26 maj 1948.

Wilh. Annér.

Å. Holmbäck.
